

Sašo Weldt za odrasle kačje pastirje. Za boljšo komunikacijo smo se odločili, da ustanovimo kačjepastirsko mailing listo, ki že deluje. Nadalje je predvsem Urška Ferletič poročala o delu na poletnih taborih, saj je bila mentorica na taborih Društva študentov na Braču in Svetem Petru (kjer ji je pomagal še Ali Šalamun), mladinskem taboru v Vilenici in mednarodnem taboru ob Muri v Spodnji Bistrici. V odsotnosti mentorja z raziskovalnega tabora študentov biologije, ki je bil letos v Žirovnici, je predstavila še tega. Poleg tega se je mladina lahko odonatološko izobraževala pod okriljem Matjaža Bedjaniča tudi na taborih Mislinja 2003 in Makole 2003.

V pripravi je tudi zloženka o kačjih pastirjih in društvu, ki jo ob pomoči Urbana Črveka in Urške Ferletič pripravlja Nada Labus. Izšla bo predvidoma maja 2004. Nada za pomlad 2004 pripravlja tudi delavnico o kačjih pastirjih na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete v Ljubljani, pa tudi med terenskimi dnevi Društva študentov biologije bodo kačjepastirsko obarvani dnevi, eden zagotovo takoj po delavnici.

Na točko razno nismo prešli, ker diapozitivov nihče ni prinesel s seboj, zato smo po kar dolgem sestanku, sicer polnem elana, pogovor nadaljevali ob pijači v našem priljubljenem lokalu.

(A. ŠALAMUN)

O DELU ENTOMOLOŠKE SKUPINE NA MRT MISLINJA 2003

V okviru tradicionalnih Mladinskih raziskovalnih taborov ZOTKS na Koroškem je entomološka skupina tokrat delovala tretjič. Kljub temu, da se je naša baza iz Mislinje premaknila precej severneje – v Libeliče – je naše delo potekalo po ustaljenem vzorcu. Glavni namen našega dela na Mladinskem raziskovalnem taboru Mislinja 2003 je bil (1) predstaviti udeležencem skupine ravnokrilce in kačje pastirje (2) jih seznaniti z metodami biološkega terenskega dela ter (3) obiskati čim več lokalitet in popisati vrste ravnokrilcev in kačjih pastirjev, ki se tam pojavljajo. Tako smo nadaljevali raziskave favne žuželk Koroške, ki smo jih začeli že na MRT Mislinja 2001 in 2002 (BEDJANIČ 2002, 2003a) in o čemer smo tudi že poročali na straneh biltena *Erjavecija*.

Favna kačjih pastirjev Koroške je na prvi pogled razmeroma dobro poznana. Za celotno regijo je bilo doslej zabeleženih 39 vrst (BEDJANIČ 2001, 2003c; KOTARAC et al. 1996; PIRKER 2000; RAMŠAK 2001), kar je verjetno že dokaj blizu realnosti. V splošnem lahko namreč rečemo, da Koroška zaradi specifičnih naravnih danosti za kačje pastirje in odonatologe ni ravno »obljubljena dežela«, zato intenzivnejših odonatoloških aktivnosti tudi v prihodnje ni pričakovati. To pa seveda še zdaleč ne pomeni, da so posamezna manjša zanimiva območja zadovoljivo obdelana ali da imamo kaj več kot le površen pregled razširjenosti in ogroženosti posameznih vrst kačjih pastirjev na Koroškem.

Na MRT Mislinja 2003 smo kačje pastirje in ravnokrilce popisovali med 18. in 23. avgustom 2003. Raziskovali smo širšo okolico Strojne, Libelič, Dravograda in Radelj ob Dravi, podali pa smo se tudi na Košenjak ter na pobočja Kozjaka proti vzhodu vse do Remšnika. Kačje pastirje smo popisali na 25 lokalitetah, ki ležijo v UTM kvadratih WM 05, WM 06, WM 16, WM 26, VM 86 in VM 96. Že iz seznama zabeleženih vrst (TABELA 1) je jasno razvidno, da smo obiskali razmeroma pusto paleta vodnih bivališč, med katerimi so prevladovale manjše hribovske mlake ter potoki, saj kakšnih večjih stoječih voda z dobro razvito vodno in obrežno vegetacijo na tem območju praktično ni.

Tekom tabora smo na 25 lokalitetah zabeležili le skromnih 18 vrst kačjih pastirjev, kar je možno razložiti z že omenjenim naravno pogojenim pomanjkanjem široke palete ustreznih življenjskih okolij za te žuželke na raziskovanem območju. Konec avgusta tudi sicer za raziskave kačjih pastirjev ni najugodnejše obdobje, saj veliko vrst že zaključi obdobje letanja. V številnih hribovskih mlakah, ki domačinom služijo kot napajališča za živino ali kot zajetje požarne vode sta prevladovala modri kresničar *Ischnura elegans* in modrozeleni deva *Aeshna cyanea*. Zgodaj poleti bi ob podobnih bivališčih najverjetneje neredko srečali še modrega ploščca *Libellula depressa*, ki smo ga tokrat zabeležili le v stadiju ličinke. Ob počasneje tekočih potokih z ohranjeno obrežno grmovno in drevesno vegetacijo smo pogosto srečali velikega studenčarja *Cordulegaster heros*, ki je uvrščen na seznam evropsko ogroženih vrst FFH direktive EU. Našli smo ga npr. v Suhem potoku pri Radljah, v Potočnikovem potoku na Remšniku ter v Selčnici in njenih pritokih, pri čemer se je za najbolj plodno terensko metodo izkazalo vzorčenje z vodno mrežo oz. iskanje v pesek zakopanih ličink.

TABELA 1: Vrste kačjih pastirjev, ki smo jih zabeležili na MRT Mislinja 2003.

DRUŽINA IN VRSTA	SLOVENSKO IME	ŠT. LOKALITET
družina CALOPTERYGIDAE	BLEŠČAVCI	
<i>Calopteryx virgo</i>	modri bleščavec	4
družina LESTIDAE	ZVERCE	
<i>Chalcolestes viridis</i>	zelena pazverca	1
družina PLATYCENIDAE	PRESLIČARJI	
<i>Platycnemis pennipes</i>	sinji presličar	2
družina COENAGRIONIDAE	ŠKRATCI	
<i>Enallagma cyathigerum</i>	bleščeči zmotec	4
<i>Ischnura pumilio</i>	bledi kresničar	2
<i>Ischnura elegans</i>	modri kresničar	6
družina AESHNIDAE	DEVE	
<i>Aeshna grandis</i>	rjava deva	1
<i>Aeshna cyanea</i>	modrozelen deva	11
<i>Anax imperator</i>	veliki spremljevalec	2
družina GOMPHIDAE	POREČNIKI	
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	kačji potočnik	2
<i>Onychogomphus forcipatus</i>	bledi peščenec	1
družina CORDULEGASTRIDAE	STUDENČARJI	
<i>Cordulegaster heros</i>	veliki studenčar	8
<i>Cordulegaster bidentata</i>	povirni studenčar	3
družina LIBELLULIDAE	PLOŠČCI	
<i>Libellula depressa</i>	modri ploščec	3
<i>Orthetrum cancellatum</i>	prodni modrač	2
<i>Orthetrum albistylum</i>	temni modrač	2
<i>Sympetrum fonscolombii</i>	malinovordeči kamenjak	1
<i>Sympetrum depressiusculum</i>	stasiti kamenjak	2

V favnističnem oziru nas je najbolj presenetila najdba stasitega kamenjaka *Sympetrum depressiusculum*, ki velja v Sloveniji za redko in ogroženo vrsto in doslej na Koroškem še ni bil zabeležen (BEDJANIČ 2003b). Ob Dravograjskem jezeru smo zabeležili dva samčka te vrste, osamljeno samičko pa smo srečali pri ribniku ob izlivu Radeljskega potoka v Dravo, nedaleč od Radelj ob Dravi. Sama reka Drava – še posebej njen »koroški« odsek - je v slovenskih odonatoloških krogih vedno bolj znana

po močni populaciji kačjega potočnika *Ophiogomphus cecilia*. Zanimivo je, da smo doslej ob Dravi nabirali le na stotine levov, pri čemer pa odraslih osebkov ob sami reki zlepa ni bilo na spregled. Tudi tokrat nas je nekaj odraslih samčkov presenetilo visoko v hribih - v povirju Jamniškega potoka na Strojni. Skoraj identična nekaj let starejša opazovanja ter podobne najdbe s Kozjaka in Pohorja kažejo, da ne gre za slučajne izlete zdolgočasenih samčkov, ampak bi razlago veljalo iskati v specifični biologiji vrste. Morda v hribih poteka le obdobje spolnega dozorevanja samčkov, morda se tukaj srečujejo zaljubljeni parčki, ali pa gre le za ugodna prehranjevališča in dobra lovišča?... Vsekakor kup vprašanj, ki bi jim veljalo posvetiti posebno raziskavo.

Izmed zanimivih lokalitet velja vsekakor omeniti še majhni mlaki pri kmetiji Mikel na Strojni, ki ležita na nadmorski višini 800m. Tukaj smo zabeležili sedem vrst kačjih pastirjev, izjemno zanimiva pa je potrditev razvoja malinovordečega kamenjaka *Sympetrum fonscolombii*, ki pri nas ni zelo pogost in ga kot izrazito toploljubno vrsto vsekakor nismo pričakovali tako visoko v hribih. Iz obrežne vegetacije sta izletela dva sveže preobražena osebka, podrobnejše iskanje pa nas je razveselilo z dobrim ducatom dodatnih levov. Verjetno gre za potomce prve pozno pomladanske generacije, ki je maja ali v začetku junija zatavala na Strojno. Kljub znatni nadmorski višini so se v segreti vodi plitvih in le borno zaraščenih mlak ličinke v dobrih dveh mesecih uspešno razvile do odraslih žuželk. Za razliko od omenjenih mlak na Strojni pa smo bili močno razočarani nad obiskom Odomovega jezera južno od kmetije Adam na Remšniku. Tukaj smo namreč na RTŠB Črneče 1994 v začetku avgusta zabeležili preko 20 vrst kačjih pastirjev, med njimi redke in ogrožene vrste, kot npr. loško zverco *Lestes virens vestalis*, barjansko devo *Aeshna juncea*, črnega kamenjaka *Sympetrum danae* in rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum* (KOTARAC et al., 1996). Tokrat smo le tri tedne kasneje - a resda ob dokaj kislem vremenu - zabeležili vsega štiri najobičajnejše vrste. Čeprav je pas širok pas vodne preslice v ribniku še vedno lepo ohranjen, pa daje rjavo obarvana voda vendarle slutiti dobro znane posledice preštevilne ribje populacije.

V zaključku velja povedati, da smo z rezultati dela entomološke skupine na MRT Mislinja 2003 zelo zadovoljni. Skupno smo na slabih petih terenskih dnevih obdelali 43 lokalitet ter na njih zabeležili 18 vrst kačjih pastirjev in 42 vrst ravnokrilcev. Upamo, da bomo lahko z raziskavami nadaljevali tudi v letu 2004, seveda pa vabimo vse, da

Koroško spoznate in raziščete v prvi osebi in dodate svoj prispevek k poznavanju tamkajšnje favne kačjih pastirjev.

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2001. Zanimivi in doslej spregledani podatki o kačjih pastirjih Koroške z začetka 20. stoletja. *Erjavecija* 11: 8-10.
- BEDJANIČ, M., 2002. Raziskave favne ravnokrilcev (Orthoptera) in kačjih pastirjev (Odonata) na »MRT Mislinja 2001«. V: S. Štajnbaher (ured.), Mladinski raziskovalni tabor Mislinja 2001, str. 95-116, ZTKS-Gibanje znanost mladini, Ljubljana.
- BEDJANIČ, M., 2003a. Raziskave favne ravnokrilcev (Orthopteroidea) in kačjih pastirjev (Odonata) na »MRT Mislinja 2002«. V: S. Štajnbaher (ured.), Mladinski raziskovalni tabor Mislinja 2002, str. 35-50, ZTKS-Gibanje znanost mladini, Ljubljana.
- BEDJANIČ, M., 2003b. Prvi podatki o pojavljanju stasitega kamenjaka *Sympetrum depressiusculum* na Koroškem. *Erjavecija* 16: 18-19.
- KOTARAC, M., M. BEDJANIČ, A. PIRNAT & A. ŠALAMUN, 1996. Dragonfly records from the Dravograd area, northern Slovenia (Odonata). *Opuscul. zool. flumin.* 144: 1-9.
- PIRKER, P., 2000. Opazovanje poteka preobrazbe ranega plamenca *Pyrrhosoma nymphula* v mlaki pri Bukovski vasi na Koroškem. *Erjavecija* 10: 14-15.
- RAMŠAK, L., 2001. *Ordo Odonata (kačji pastirji)*. Individualna naloga pri predmetu Sistematska zoologija nevretenčarjev, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana. vii str.

(M. BEDJANIČ)

ODONATOLOŠKI REZULTATI TABORA »EKOSISTEMI DALMACIJE – BRAČ 2003«

Društvo študentov biologije že nekaj zadnjih let v zadnjem tednu aprila organizira spomladanski tabor v Dalmaciji. V začetku je bil tabor le pretveza, da je nekaj sošolcev dobilo s pomočjo Društva študentov biologije finance za spomladanske počitnice v Dalmaciji. Ko je tabor postajal tradicionalen, pa se je povečevalo število udeležencev in resnost biološkega dela. Ker vlogo »resnega« tabora nosi že Raziskovalni tabor študentov biologije (RTŠB), ker so vodje skupin večinoma študenti in ker so konec koncev to še vedno počitnice ob morju, glavni namen tega tabora ni strokovno raziskovanje. Na teh taborih študenti, ki vedo nekaj več o